

סְפִידָר הַסְּפִירִים - הֵו וְלֹא הֵו...

שלמה טפר: שטרוי הכסף פלשתינה וישראל שהוכנו ולא הונפקן

מאთ: תולעת ספרים נומיסמטית

למרות התהוושה כי הנומיסמטיקה הישראלית נמצאת בדיעכה מתמדת בתקופה الأخيرة, לא מורגשת מגמה זו בספרות הנומיסמטית. בשנים האחרונות ראו או מספר ספרים בנושא שטרות ומטבעות ארץ-ישראל ומדינות ישראל, כאשר אנו מצינים מתוכם שניים (ambilי לкупח את האחרים אשר כבודם מונח במקום): ראשית עליינו לציין את עבודת מחקרו המקיים של רפי דביר (דבח) אודות שטרות מועצת המطبع של פלשתינה אי', שאומץ על ידי בתי מכירות פומביות מובילות בעולם כגון ספינקס מלונדון, כמקור ביבליוגרפי קבוע בכל מכירותיה של שטרות מנדט. ספר שני הרואיו לציון, השטרות והמטבעות של ישראל 1927-2006, מאת גיאן ארקין, הפך להלית בקרב נומיסטטים בכל הרים בארץ ובעולם, כאשר רק מההגדורה האנגלית נמכרו כבר מאות רבות של עותקים – דבר שמשנו נגד ואולי אף מפרק את ההרגשה כי העניין במטבעות ושטרות ישראלים נמצא בנסיגה.

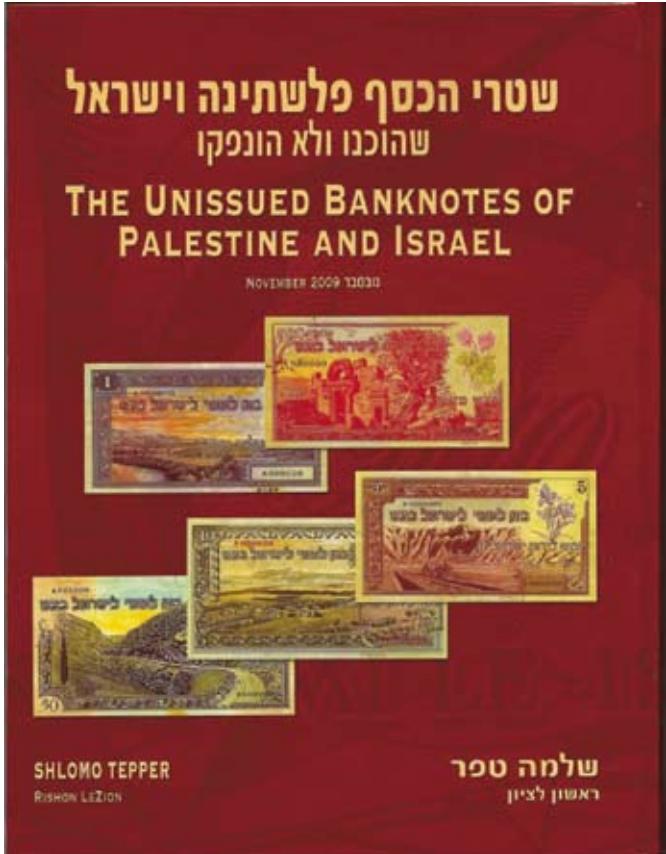
התוספת الأخيرة (נובמבר 2009) לספריה הגדלה והולכת של הנומיסמטיקה הישראלית הינה מפרי עטו של שלמה טפר: **שטרוי הכסף פלשתינה וישראל שהוכנו ולא הונפקו**. אין צורך להציג את המחבר בפני רוב קוראי עליון זה, אך ככל זאת נוסיף כמה מילims אודותיו. שלמה טפר, ליד 1937, נמנה בין בכירי האספניים והחוקרם בישראל ובעולם של שטרות ומטבעות תשלום בארץ-ישראל מיימי השלטון העות'מאני עד עצם היום הזה. בנוסף נמנה שלמה על חבורת האספניים שהקימה לפני מעלה מעשור את עמותת אספני שטרות ומטבעות בישראל, המ"ל של עליון זה.

כבר במבט ראשון אנו מגלים כי המחבר ואלה שסייעו לו בהכנתו והוציאו לאור של ספרו **שטרוי הכסף פלשתינה וישראל שהוכנו ולא הונפקו**, לא חתכו דבר. הספר הוצאה בפורמט אלבום עם דפים מניר כרומו, כאשר כל התמונות מופיעות בצבע מלא.

באשר לתוכן, מסודר הספר בצורה הכרונולוגית, כאשר כל פרק דן בתקופה מוגדרת ושטרותיה שלא הונפקו. ב��ומים כלליים תקופות אלו זהות לתקופות ההנפקה המוכרכות

לנו היבט: המנדט הבריטי, עבר הקמת המדינה, שטרות בנק ישראל 1955 וההצאות של בנק לאומי שקדמו להם (למרות היפוך הכרונולוגי בគותרת הפרק, נשמר הסדר הכרונולוגי הנוכחי בתוכו), שטרות שנעודו לשימוש בשטחים שנכבשו במהלך מלחמת ששת הימים ב-1967, שטרות גיבוי (הפרק כולל שטרות שהוכנו להחלפת שטרות שבמחוזם במרקחה ויזיפוי), וכן שטרות בערים גדלים והולכים בתנאי אינפלציה), ולבסוף הצעות שונות כגון שטרות "שלש מאות פרוטה" המפורטים מתחילה שונות ה-50, ועד לשטר בערך 500 ש"ח עם דיוקנו של יצחק רבין. לגבי שטר זה עלייה להוציא שני פרטים מעניינים שאינם מופיעים בספר: מכל השטרות שהוכנו ולא הונפקו, זה השטר היחיד על הפצתו "קרובה" הוודיע בנק ישראל ברבים. גם מי שגולש ביום לאחר בנק ישראל ימצא שם את ההודעה הבאה: "לסדרה [ב'] של השקל החדש" יתוסף ערך של 500 ש"ח, אשר ישא את דיוקנו של ראש הממשלה המנוח יצחק רבין". הפרט השני הקשור לטיעות האiomה מעשה ידיו של מעצב השטר, שהכניס את דמותו של הנשיא האמריקני ביל קלינטון כמעט במלואה לתוך ... מצחו של רבין.

המהדרין בין אספני השטרות יטען אולי כי קיימת סתירה בין כותר הספר "שטריו הכספי ..." שהוכנו ולא הונפקו", לבין העבודה כי מצויות בו גם דוגמאות של שטרות שהוכנו על ידי גורמים פרטיים כגון בה"ס לאומנות "בצלאל". אולם, כותב שורות אלו בדעתו כי המחבר אכן נקט בmäßig הזירות באשר לחיציות הקו הדק המפריד בין שטרות ש"رك" הוצאו, לבין שטרות שמשמש הוכנו. הספר עורך בו-זמנית בעברית ואנגלית, כאשר סדר הקראיה הינו מימין לשמאל. לא כל קוראי אנגלית יהיה משיט ערכיה זו, אך ריכוז הטקסט האנגלי בנפרד היה מכך הדפסה כפולה של כל האירומים שהוא מכפיל את עובי הספר, או היה מצריך לספרים נומיסמטיים נוספים שהוצאו לאור בעת האחורה, מדובר בפשרה שב哈哈ל מתקבלת על הדעת, בהתחשב בהדורה המצומצמת ועלויות ההוצאה לאור הגדומות.

סוגיה קצרה כוABA הינה העבודה שהפצת הספר ניתנה באופן (כמעט) בלבד לסתור תל אביב ידוע, שמצוין למקרה לציבור הרחב במחיר שאינו מתאים לכל כסא.

לסיום, שטריו הכספי של פלשתינה וישראל שהוכנו ולא הונפקו מהוות תוספת מכובדת מאוד לספרייה הנוומיסמטית הישראלית. קראתיו בעניין רב ובנהנה מרובה. מומלץ בחום!

טפר, שלמה. *שטריו הכספי של פלשתינה וישראל שהוכנו ולא הונפקו*. הוצאה לאור ע"י המחבר, 80 עמ', הפקה ע"י ביהם"ס רומנו, ת"א, 200 ש"ח.
(s_tepper@zahav.net.il)